

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Олександр ЧЕРНОВ

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ)
НЕЗАКОННО ОДЕРЖАНИХ КОШТІВ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ І ЗЛОЧИННИМИ
ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
ЩОДО ЇХ ВИКРИТТЯ.....307

Секція 5

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СУЧАСНІ МЕТОДИ
РОЗСЛІДУВАННЯ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ
ЗЛОЧИННОСТІ.....312**

Борис БАБІН

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА: ВИКЛИКИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й
СТАНДАРТИ РАДИ ЄВРОПИ.....312

Андрій БАТІГ

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПІДГОТОВКА ДО ІНТЕГРАЦІЇ АІ В СУДОВУ ЗАЛІЗНИЧНО-
ТРАНСПОРТНУ ЕКСПЕРТИЗУ.....316

Юлія ГРЕСЬ

БІОМЕТРИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....319

Вікторія ГРИНЕВИЧ

ПОЛІГРАФ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОЦІНКИ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНАХ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ
ЗЛОЧИННІСТЮ.....325

Денис КОЛОДІН, Анна КОЛОДІНА

ВИДИ ТА НАПРЯМИ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
ШАХРАЙСТВ, ВЧИНЕНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ
ЗАСОБІВ.....330

Каріна ЛУКАЩУК

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВО-ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....336

Ірина ПИШНЕНКО

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК
ІНСТРУМЕНТ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ СПРЯМОВАНOSTІ.....340

Дмитро ХАМУЛА

АТРИБУЦІЯ МОДЕЛЕЙ КАХЕЛЬНИХ ПЕЧЕЙ ТОВАРИСТВА М.С. КУЗНЄЦОВА:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ ТА ІКОНОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ІЗ ПРОДУКЦІЄЮ «АРАБІА»,
«РЬОСТРАНД» ТА ФАБРИКИ ВІЛЬГЕЛЬМА АНДСТЕНА.....344

Віктор ШЕВЧУК

ІННОВАЦІЙНІ КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННИЙ
ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ВОЄННИХ ЗАГРОЗ.....349

Чернов Олександр

*доктор філософії у галузі права, доцент кафедри криміналістики,
судових експертиз та поліграфології*

Національного університету «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-6038-9479>

електронна адреса: sanjehan.14@gmail.com

**КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ
(ВІДМИВАННЯ) НЕЗАКОННО ОДЕРЖАНИХ КОШТІВ
ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ І ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА
ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
ЩОДО ЇХ ВИКРИТТЯ**

У тезах розглянуто криміналістичні механізми відмивання незаконно одержаних коштів організованими групами та роль судово-економічної експертизи у їх викритті. Проаналізовано типові схеми легалізації, етапи фінансових операцій і сучасні методи експертного дослідження.

Ключові слова: відмивання коштів, легалізація, криміналістичний аналіз, судово-економічна експертиза, організована злочинність.

Chernov Oleksandr

*Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor of the Department of
Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology,
National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine*

**CRIMINAL ANALYSIS OF MECHANISMS FOR LEGALISING
(LAUNDERING) OF ILLEGALLY OBTAINED FUNDS BY ORGANISED
GROUPS AND CRIMINAL ORGANISATIONS AND ASSESSMENT OF THE
POSSIBILITIES OF FORENSIC ECONOMIC EXPERTISE FOR THEIR
DETECTION**

The abstract discusses the criminal mechanisms used by organised groups to launder illegally obtained funds and the role of forensic economic analysis in exposing them. It analyses typical legalisation schemes, stages of financial transactions and modern methods of expert investigation.

Key words: money laundering, legalisation, forensic analysis, forensic economic expertise, organised crime.

Криміналістичний аналіз механізмів відмивання (легалізації) незаконно одержаних коштів організованими групами і злочинними організаціями є однією з найактуальніших проблем сучасної криміналістики, фінансового моніторингу та

судово-економічної експертизи. У сучасних умовах глобалізації фінансових потоків, розвитку криптовалют, офшорних схем і тіньової економіки, діяльність організованих злочинних угруповань набула високого рівня технологічності та конспіративності. Відмивання коштів виступає не лише як спосіб забезпечення прибутку від злочинів, а й як стратегічний інструмент легітимізації злочинного впливу, проникнення у легальну економіку та політичні структури. Саме тому криміналістичний аналіз механізмів легалізації доходів і можливості їх експертного виявлення мають надзвичайно важливе значення для протидії організованим злочинності та корупції.

Відмивання коштів як явище має три ключові ознаки – злочинне походження активів, цілеспрямованість дій на надання їм легального вигляду та використання складних фінансових або корпоративних структур для ускладнення виявлення джерела. Організовані злочинні угруповання, які здійснюють цей процес, застосовують багаторівневі схеми, що включають як внутрішньодержавні, так і міжнародні елементи [1]. Злочинні організації дедалі частіше інтегрують легальні бізнес-структури, благодійні фонди, торговельні компанії, криптовалютні біржі або онлайн-платформи з переказу коштів. Метою таких операцій є створення видимості законності походження грошей, зменшення ризику блокування рахунків і забезпечення можливості подальшого інвестування у легальні сектори економіки.

Криміналістичний аналіз таких механізмів потребує системного підходу, що поєднує елементи фінансової розвідки, економічного аналізу, цифрової криміналістики та судово-бухгалтерських методів. Визначальним завданням є встановлення причинно-наслідкових зв'язків між джерелом коштів, характером фінансових операцій і суб'єктами, що їх здійснюють. Для цього досліджуються банківські документи, бухгалтерські звіти, електронна переписка, документи про експортно-імпортні операції, корпоративні реєстри, а також інформація, отримана через системи фінансового моніторингу [2]. Особливу увагу приділяють виявленню нетипових транзакцій – дрібних переказів із частою періодичністю, купівлі високоліквідних активів на треті особи, використанню фіктивних рахунків, а також транскордонних переказів через юрисдикції з низьким рівнем контролю.

Механізм відмивання коштів традиційно поділяється на три стадії: розміщення, розшарування або «змішування» та інтеграція. На першій стадії злочинні доходи вводяться у фінансову систему шляхом внесення готівки на рахунки, купівлі дорогоцінних металів, цінних паперів чи криптовалют. Ця стадія найбільш ризикована для злочинців, оскільки операції з великими сумами готівки підлягають фінансовому моніторингу. На другій стадії здійснюється складна система переказів, обмінів, фіктивних контрактів, щоб заплутати слід коштів. Саме тут найчастіше використовуються офшорні компанії, фіктивні угоди купівлі-продажу, міжбанківські перекази, торговельні операції з завищеними або заниженими цінами. На етапі інтеграції кошти повертаються у легальний обіг –

Section 4. Information support for law enforcement authorities in the fight against organized criminal activity

через інвестиції в нерухомість, підприємства, інтелектуальну власність, біржову торгівлю або політичне лобіювання [3].

Організовані злочинні групи використовують розгалужені мережі посередників – юристів, бухгалтерів, аудиторів, фінансових консультантів, які часто є так званими «професійними посібниками злочинності». Вони створюють номінальні структури володіння, забезпечують реєстрацію компаній у сприятливих юрисдикціях, готують документи для імітації господарських операцій. Часто у схемах використовуються «транзитні» компанії, через які проходять великі суми коштів без реального економічного змісту. Ці компанії створюють ланцюжки, які імітують законну діяльність, але фактично лише маскують походження грошей. Особливо небезпечним є використання електронних платіжних систем та криптоактивів, які дають змогу миттєво переказувати великі обсяги коштів без територіальних або валютних обмежень.

Криміналістична характеристика таких злочинів включає визначення типових способів вчинення, засобів конспірації, слідів, що залишаються у фінансових системах, а також психологічних рис організаторів. Характерною ознакою є поєднання економічної та інформаційної складових: злочинці активно використовують кіберзасоби, спеціалізоване програмне забезпечення для шифрування даних, віртуальні офіси, віртуальні гаманці та онлайн-банкінг. Доказове значення мають цифрові сліди – метадані електронних транзакцій, лог-файли серверів, записи систем внутрішнього контролю банків. Саме їх ідентифікація та фіксація є завданням судово-економічної та комп'ютерно-технічної експертизи.

Судово-економічна експертиза у справах про легалізацію незаконних доходів має на меті дослідження фінансово-господарських операцій для встановлення їх реального економічного змісту. Основними її завданнями є перевірка достовірності фінансових документів, визначення взаємозв'язку між підприємствами, аналіз потоків коштів, виявлення фіктивних операцій, підроблених бухгалтерських записів та штучного завищення вартості товарів чи послуг. За допомогою експертних методів проводиться розшифровка бухгалтерських рахунків, аналіз контрактів на предмет відповідності економічним законам, виявлення невідповідностей між обсягами реалізованих товарів і фінансовими надходженнями.

Методика проведення судово-економічної експертизи у таких справах передбачає застосування спеціальних прийомів – вертикального та горизонтального аналізу, коефіцієнтного методу, економіко-логічного контролю, аналітичного групування. Наприклад, співставлення фінансових потоків за період дозволяє визначити, які підприємства виконували функцію «прокладки» для транзиту коштів, а які – реальні операційні суб'єкти. Порівняння даних бухгалтерського обліку з банківськими виписками виявляє розбіжності, що можуть свідчити про підробку або умисне викривлення звітності. Додатковим напрямом є аналіз первинних документів (накладних, актів виконаних робіт,

контрактів), які часто містять ознаки шаблонності, відсутності підписів реальних осіб або дублювання номерів документів, що дозволяє експерту зробити висновки про фіктивність операцій.

Оцінка можливостей судово-економічної експертизи у викритті схем відмивання коштів безпосередньо залежить від доступу до вихідних даних і ступеня їх достовірності. У більшості випадків експерти працюють із частково або навмисно спотвореною документацією, тому важливим елементом є інтеграція експертного дослідження з оперативно-розшуковими заходами, міжнародним обміном інформацією та використанням результатів фінансової розвідки. У цьому контексті значення набуває тісна взаємодія між слідчими, експертами, банківськими установами та Державною службою фінансового моніторингу України. У випадках, коли кошти проходили через іноземні рахунки, необхідною є міжнародна правова допомога – запити про розкриття банківської таємниці, інформацію про кінцевих бенефіціарів, звіти про підозрілі транзакції.

Важливо зазначити, що судово-економічна експертиза не лише підтверджує факт порушення фінансової дисципліни, а й надає науково обґрунтовані висновки щодо ознак злочинної легалізації. Вона дозволяє встановити, чи має місце економічна безпідставність операцій, відсутність ділової мети, непропорційність фінансових потоків доходам підприємства. Такі висновки мають вагомe доказове значення для кваліфікації дій за статтею 209 Кримінального кодексу України. Експертиза також допомагає визначити розмір збитків, обсяг тіньового капіталу, коло причетних осіб і реальний рух коштів між структурами. У поєднанні з результатами почеркознавчих, комп'ютерно-технічних та лінгвістичних експертиз вона формує комплекс доказів, що дозволяє слідству відновити реальну фінансову картину події.

Новітні технологічні тенденції, зокрема використання криптовалют і блокчейн-платформ, створюють нові виклики для експертного аналізу. Хоча блокчейн забезпечує публічність операцій, ідентифікація власників гаманців часто унеможливлена через використання анонімних сервісів і децентралізованих бірж. У цьому випадку експерти застосовують методи цифрової криміналістики, аналіз мережевих вузлів, відстеження IP-адрес, а також спеціалізовані програми для відстеження криптотранзакцій. Поєднання таких даних із традиційними бухгалтерськими й банківськими документами дозволяє реконструювати фінансові ланцюги, доводячи зв'язок між незаконними джерелами і подальшою легалізацією.

Криміналістичний аналіз схем легалізації коштів має також психологічний і соціальний вимір. Організатори таких схем зазвичай характеризуються високим рівнем інтелектуальної підготовки, аналітичним мисленням, глибокими знаннями фінансового законодавства, а також прагненням до статусної інтеграції у легальний бізнес. Їхня діяльність поєднує кримінальну мотивацію з зовнішніми ознаками респектабельності, що ускладнює розслідування. Водночас, у схемах відмивання часто беруть участь підставні особи (номінали), які не усвідомлюють

Section 4. Information support for law enforcement authorities in the fight against organized criminal activity

справжнього характеру своїх дій. Аналіз їхніх підписів, участі у засіданнях підприємств, а також руху коштів на особистих рахунках може свідчити про фіктивність їхньої ролі.

Викриття таких злочинів потребує комплексного використання спеціальних знань – економічних, фінансових, бухгалтерських, комп'ютерно-технічних, правових. Висновки судово-економічних експертів повинні відповідати не лише формальним ознакам злочину, а й економічній логіці подій. Це вимагає високого рівня кваліфікації експертів, наявності методичних рекомендацій, розроблених на основі сучасних міжнародних стандартів. Сучасна українська експертна практика поступово впроваджує принципи ризик-орієнтованого підходу, що дозволяє спрямовувати зусилля на найбільш підозрілі операції.

Таким чином, криміналістичний аналіз механізмів відмивання коштів організованими групами вимагає міждисциплінарного підходу, заснованого на поєднанні теоретичних знань криміналістики з практичними інструментами судово-економічної експертизи. Встановлення закономірностей, виявлення прихованих зв'язків між фінансовими потоками та ідентифікація суб'єктів є ключовими елементами у викритті таких злочинів. Судово-економічна експертиза, у свою чергу, виступає центральним доказовим інструментом, що дозволяє перетворити складні фінансові схеми на зрозумілу й доказову базу для судового розгляду. Її ефективність прямо залежить від доступності інформації, міжнародного співробітництва та використання сучасних цифрових технологій. Лише комплексне поєднання криміналістичного аналізу, фінансової розвідки та експертної діяльності забезпечує реальні можливості викриття і попередження легалізації злочинних доходів, що залишається одним із пріоритетів у боротьбі з організованою злочинністю в Україні.

Перелік використаних джерел:

1. Попович В. М., Попович М. В. Проблеми розслідування економічних злочинів : навчальний посібник Київ. Юрінком Інтер, 2016. 352 с.
2. Аркуша Л. І. Особливості початкового етапу розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2011. Том 10. С. 372–378. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e9f2799a-681e-4d15-b769-64a28f0d6244/content>
3. Аркуша Л. І. Основи виявлення та розслідування легалізації доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2011. 40 с.